

DET GRØNLANDSKE SPROG I DAG

Rapport over det grønlandske sprog, standpunkt og anbefalinger

Katti Frederiksen

Carl Christian Olsen

På Forsoningskommissionens anmodning blev rapporten færdig i december 2017

Indhold

1. Indledning	2
2. Brug af det grønlandske sprog	3
3. Det grønlandske sprog og historien	4
4. Sproget og identiteten	6
5. Dialekter	7
6. Det officielle sprog og det danske sprog	8
7. Sproget og uddannelse	8
8. Det grønlandske sprog på arbejdspladsen	9
9. Administrativ forvaltning	10
10. Sproglig betinget forskelsbehandling	11
11. Sproget og medierne	12
12. Børn og sproget	14
13. Sproget idag	15
14. Handlemuligheder	16
15. Hvordan kan vi forbedre det grønlandske sprog?	16
15.1 anbefalinger om sproget	16
15.2 Børneinstitutioner og skoler	17
15.3 Uddannelser	17
15.4 Arbejdspladser	18
15.5 I hjemmet	18
15.6 Medier	19
15.7 Tekstning, rapporter, meddelelser og andet	19
15.8 I byen (udenfor hjemmet og arbejdspladsen)	19
15.9 Andre bemærkninger	20
16. Kildehenvisning	21

1. Indledning

Sproget er nedarvet igennem generationer, det binder vores kultur, identitet og leveform sammen og har tilpasset sig igennem mange år. Vores sprog har altid udviklet sig, og når vi ser på hvor vi er nået til idag, er det blevet tydeligere, hvor nødvendigt det er, at vi som samfund diskuterer hvorledes vi kommer over de sproglige udfordringer, vi møder i dag. I denne rapport vil vi se på historien, og de sproglige udfordringer vi har i dag vil blive fremstillet og analyseret, og til sidst vil vi se på hvordan sproget kan videreudvikles ud fra sprogets standpunkt i dag. Igennem fremstilling af anbefalinger vil vi redegøre for, hvorledes samfundet som verdensborgere kan gøre noget, for at løse de sproglige udfordringer vi møder i dag.

Ud fra sprogets standpunkt i dag kender vi til de fleste sproglige problemer og udfordringer - nogle har vi oplevet eller hørt om, men der er også forskellige uregelmæssigheder, som vi ikke lægger mærke til, fordi en del af dem lader til at blive oplevet som normalt, men vi er ikke nået til at tale ordentligt åbent om dem og reagere ud fra dem. For at komme videre bliver vi derfor nødt til at tale åbent om de forargelige og ubehagelige ting vi føler vi stiltiende har levet med, og også finde frem til bedre løsninger.

I forbindelse med nærværende rapport er en del af grundlaget hentet fra referater af Forsoningskommissionens borgermøder rundt om i Grønland. I denne rapport prøver vi at fremlægge befolkningens budskaber som de blev fremsat på borgermøderne, og de vil blive uddybet og forklaret i deres sammenhæng.

2. Brug af det grønlandske sprog

Det grønlandske sprog er en del af Inuitstammens sprog. De folk der taler Inuitstammens sprog lever i Alaska, Canada og Grønland.

Billede 1

Billedet er fra: www.thecanadianencyclopedia.ca

Mindre end 100.000 Inuit kan tale deres Inuit stammesprog, heriblandt lidt over 50.000 grønlandere. De fleste grønlandssprogede bor i Grønland, men nogle af dem bor i Danmark og i andre lande. I Grønland er der tre hoveddialekter: Vestgrønlandsk, Østgrønlandsk og Thuledialekten.

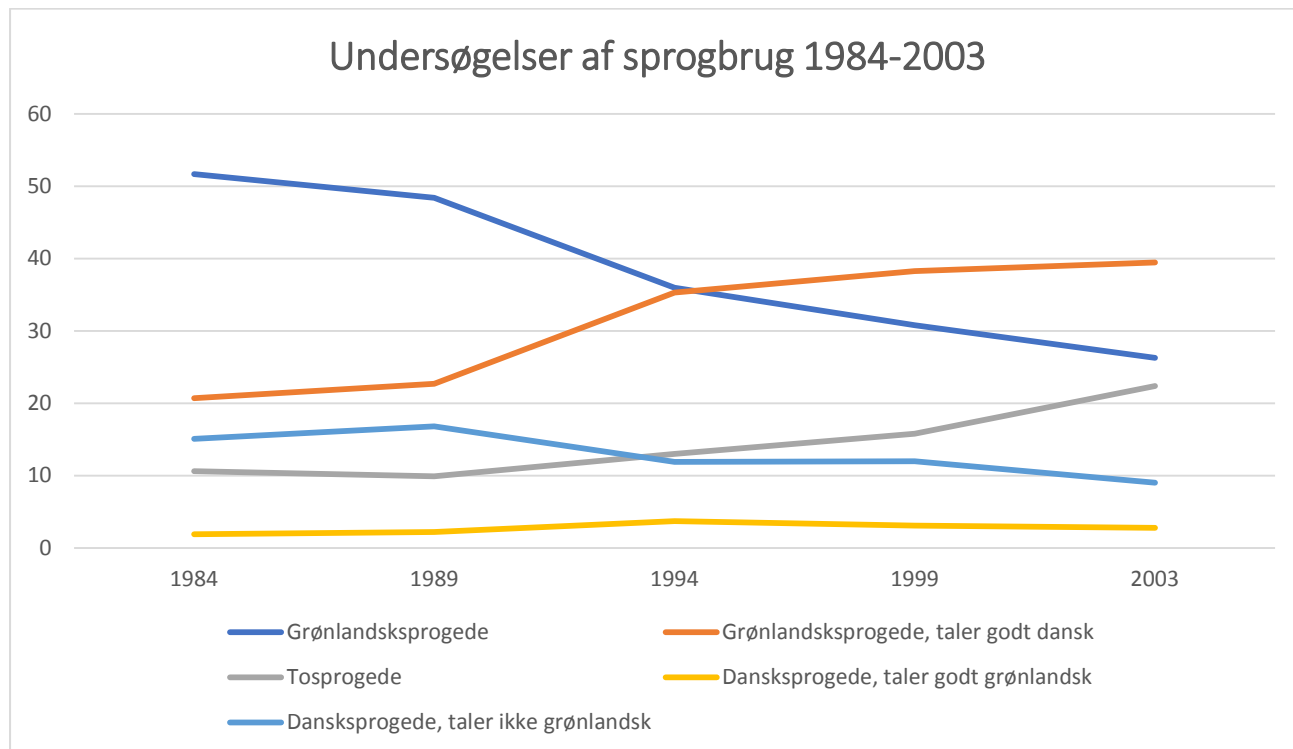
Undersøgelser har vist, at flere og flere i Grønland er tosprogede, grønlandsk og dansk. Ud fra undersøgelserne kan man gætte sig til, at 70 % af befolkningen er grønlandssproget, 15 % er dobbeltsproget (grønlandsk og dansk) og 15 % dansksproget (Langgård, 2001b: 3). I disse undersøgelser har folk selv angivet hvilke sprogevner de har. Det vil sige, at det ikke kan dokumenteres, at det sprog folk selv har angivet at beherske er det rigtige.

I den første figur bliver det vist, at grønlandere der kun kan tale ét sprog bliver færre. I 1984 talte 52 % af befolkningen ét sprog, men 19 år efter, i 2003, var tallet faldet til 26 %.

Det bliver vist, at antallet af grønlandssprogede, som angiver at have et udmærket dansk sprog er vokset hurtigt i antal. I løbet af 19 år er tallet vokset fra 20 % til 40 %.

Den befolkningsgruppe som kun har dansk som sprog og et udmærket grønlandsk sprog, forandrer sig ikke meget i antal i de forskellige undersøgelsesår (Andersen, 2001: 36).

Figur 1

Ud fra de viste tal kan man se udviklingen af de anvendte sprog i Grønland, men når man tænker på de seneste resultater fra folkeskolens afgangsprøver, giver dette ikke et retvisende billede af undersøgelsens resultat, forstået på den måde, at resultaterne i folkeskolens afgangsprøver i fagene grønlandsk, dansk og engelsk ikke går i den rigtige retning. I kap. 6 vil vi uddybe denne problemstilling.

3. Det grønlandske sprog og historien

For at forstå hvordan sproget har det i dag, skal man finde forskellige forklaringer i historien. Forfædrene til befolkningen som lever i Grønland i dag, levede i et Grønland hvor grønlandsk var det anvendte sprog. De danske missionærer som kom i 1700-tallet, brugte det grønlandske sprog i forbindelse med deres udbredelse af kristendommen, men de få grønlandere som assisterede missionærerne, havde en central og vigtig rolle (Lidegaard, 1967 & 1993). Nogle af dem var to kvinder Arnarsaq og Maalia. De var med til at bestemme

hvad de religiøse begreber skulle kaldes på grønlandsk, og de var med til at redigere i den allerførste grønlandske ordbog, så de grønlandske oversættelser bedre kunne blive forstået af grønlændere. Den første grønlandske ordbog (fra dansk til grønlandsk), som Maalia deltog i, blev udgivet af Poul Egede i 1761. Året før blev også en grønlandsk grammatik udgivet. Da Seminariet blev oprettet i 1845, foregik kateketuddannelsen på grønlandsk.

Senere udkom den første avis, *Atuagagdliutit*, i 1861, og blev trykt udelukkende på grønlandsk indtil 1952. Danskundervisningen på seminariet startede før 1900, men først ved fornyelsen af loven om folkeskolen i 1925, indførtes danskundervisning i folkeskolen (Berthelsen, 2008: 150), men overordnet set medførte dette ikke større danskundskaber (Berthelsen, 2008: 147).

Fra starten af 1900-tallet frem til 1950 blev grønlandsk, specielt i undervisningen, i litteraturen og i digterkulturen udviklet aktivt og godt, men tendensen blev vendt på hovedet efter danificeringen blev indført.

I starten af 1950 forandredes tilstandene, da samfundsstrukturen blev forandret. Efter folkeskolereformen blev folkeskolen inddelt i a- og b-klasser, alt efter hvilke sprog eleverne brugte. Baggrunden for denne beslutning var, at man anså de danske børn som værende bogligt dygtigere, og man ønskede derfor at forsætte med at undervise dem på dansk (Berthelsen, 2008). Denne organisering resulterede i, at grønlandske forældre som ønskede bedre boglige forudsætninger for deres børn, besluttede at sætte deres børn i danske klasser. Danskundervisning blev et krav i alle folkeskoler, og da grønlandskundervisning ikke blev anset som nøglen til uddannelse, blev grønlandsk mindre vigtigt.

Det danske sprog blev mere og mere synligt, ikke kun i folkeskolen, men også i børneinstitutioner, sygehuse, administrationen, byggesektoren mv., og derfor ansås det danske sprog som meget vigtigt meget hurtigt – til skade for landets eget sprog. I 1959 startede man et forsøg, hvor danskundervisningen startede allerede i 1. klasse, og det resulterede i, at grønlændere fik et større ordforråd på dansk. Mange rejste til Danmark på uddannelse, og mange havde glemt det grønlandske sprog, da de vendte tilbage. Disse børn er voksne i dag og har ikke et grønlandsk sprog, men nogle har ved ihærdighed fået deres grønlandske sprog tilbage.

I og med at folkeskoleloven fra 1967 blev vedtaget, kunne engelskundervisning indføres i folkeskolen, og udover det blev der undervist i grønlandsk for grønlandssprogede, når der var lærere til rådighed (Berthelsen, 2008: 156).

Prioriteringen af dansk i 1950'erne og 1960'erne resulterede i, at mange folkeskoleelever, specielt dem der gik i danske klasser, ikke fik lært grønlandsk, men dette reagerede de grønlandere som studerede i Danmark voldsomt imod. Man var bange for, at man var ved at miste det grønlandske sprog og kultur.

Tiden var præget af oprør og partidannelser, og arbejdet med indførelse af hjemmestyret gik i gang. Dette resulterede i grønlandisering, og ved hjemmestyrets indførelse i 1979, blev hele undervisningsområdet overtaget af Grønland. Det grønlandske sprog blev udråbt som det vigtigste sprog, men i loven står det dog skrevet, at man skal undervise i det danske sprog med omhu. Ved indførelsen af hjemmestyret var et af formålene, at det grønlandske sprog skulle sikres, og det blev bestemt at grønlandsk skulle være undervisningssproget.

Undervisning af dansk som fremmedsprog skulle først indføres fra 4. klasse, og engelskundervisning først fra 7. klasse.

I folkeskolen ophørte de sproglige klasseopdelinger først efter 1998 med indførelsen af Atuarfitsialak. I forbindelse hermed begyndte danskundervisningen fra 1. klasse og engelskundervisningen fra 4. klasse, fordi resultaterne af fremmedsprogsundervisning ikke havde været tilfredsstillende. I dag begynder engelskundervisningen nogle steder allerede i 1. klasse, og i disse klasser lærer eleverne grønlandsk samtidig med at de lærer dansk og engelsk. Begrundelsen for at begynde fremmedsprogsundervisningen så tidligt er, at man ønsker at udnytte børnenes evne til at lære i de tidlige år for dermed at opnå bedre sprogkundskaber hos børnene. Men videnskabelige undersøgelser har gentagne gange vist, at børn med en god sproglig ballast i deres eget sprog, har større muligheder for at opnå gode resultater i fremmedsprog.

4. Sproget og identiteten

Det er almindeligt kendt, at folk der ønsker at deltage og bidrage i et samfund, har et ønske om accept og plads; de vil gerne høres og være aktive. Her er sproget centralt, fordi menneskets evne til forståelse, tankegang, meningsdannelse/sprogbrug er forbundet med

sproget og kulturen. Selv om man ved, at mange ting spiller ind i dannelsen af identiteten, så er sproget afgørende for et menneskes eller folks identitet og udvikling, fordi grundlaget for medbestemmelse og samfundsudviklingen realiseres igennem brugen af sproget.

Det betyder at det er svært at holde sproget og identiteten adskilt (Grosjean, 1982:117).

Desuden spiller dialekter en rolle i forhold til identitet, og netop dialekter kan være meget forskellige i Grønland.

5. Dialekter

For det meste er det besværligt at sætte en grænse mellem hvad der er rigssprog og hvad der er dialekter, og hvordan disse sprog skal kategoriseres afgøres som regel politisk.

Dialekter er en del af den nedarvede kultur, nedarvet til individer og samfund, og som er med til at danne og udforme en kulturel identitet.

Selvfølgelig vil vores oldeforældres, vores egne og vores kommende oldebørns dialekter være forskellige fra i dag, det er normalt, og sådan skal det være. Man kan sige, at sproget har sit eget liv og udvikler sig af sig selv, og det er en af grundene til at vi skal være opmærksomme på, at sproget ikke forringes og bliver mindre brugt. Sproget er følsomt. Vi har allerede set, at det mere eller mindre kan forsvinde fra en generation til en anden, som det er sket for nogle af vores stammefrænder i Alaska og Canada.

Ved at opretholde brugen af vort sprog og dialekter i opdragelsen, vil vi være med til at sikre, at de bliver bevaret i generationer.

I dagens Grønland kan man ønske sig, at folkeskolen arbejder endnu mere for at sikre bevarelsen af sproget. UNESCO's rapport fra 2009 fastslår, at der er fare for at Thuledialekten og den østgrønlandske dialekt forsvinder, og at den vestgrønlandske dialekt står svagt. Man kan diskutere om sproget virkelig er i fare, men en ting står klart: Vi har som folk et ansvar og er forpligtet i forhold til bevarelsen sproget. Det vil sige, at hvordan end sproget har det, så er vi forpligtet til at udvikle det og sikre det fra at uddø. I dagens Grønland står det enhver frit for at bruge sin egen dialekt i det talte sprog, men på skrift har alle pligt til at følge retskrivningsreglerne (Sprog politikken, 2010).

6. Det officielle sprog og det danske sprog

Det grønlandske sprog har været anvendt som det primære sprog i missionen, på Seminariet, i Atuagagdliutit og i skoleundervisningen, men i 1950'erne vendte tendensen og i indtil i dag har man ikke helt klart besluttet, hvordan det grønlandske og det danske sprog skal bruges i samfundet, selvom det står skrevet i Selvstyrelovens § 20, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland. I den forbindelse står det også skrevet, at det danske sprog kan bruges i administrationen, men Justitsministeriet bemærker i betænkningen om selvstyre, at borgerne i hele riget har ret til at bruge det danske sprog i offentlige forhold, men at spørgsmål om sproget og dets anvendelse ikke kan overføres til de grønlandske myndigheder (Selvstyre betænkningen, 2008; 83).

I dag er forskellen på sprog evner meget stor fra generation til generation; nogle kan ikke tale dansk og har aldrig fået ordentlig undervisning i dansk, nogle har aldrig modtaget undervisning i grønlandsk, nogle har aldrig lært at skrive grønlandsk selv om de kan tale sproget, og andre kan slet ikke tale grønlandsk. Det samme gælder evnerne i det danske sprog. Man har ikke lavet en politik for at dæmme op for denne store forskel, og særligt i forhold til de manglende sproglige evner savnes planlægning, undersøgelser, analyser, handlingsmuligheder og finansiering.

7. Sproget og uddannelse

I Grønland er forholdene sådan i dag, at nøglen til uddannelse er et godt kendskab til det danske sprog. Det grønlandske sprog bliver derfor ikke værdsat i samme grad når det gælder uddannelse. Derfor kan det grønlandske sprog blive anset for mindreværdigt og uvæsentligt, eller grønlandsktalende kan føle sig mindreværdige/flove fordi andre sprog anses for vigtigere.

På verdensplan er Grønland det eneste land, hvor man kræver dansk kundskaber for at komme ind på gymnasiet - bortset fra Danmark selvfølgelig. Den dag i dag drives gymnasier på dansk, undervisningen foregår efter danske normer, og sådan er forholdene også på andre uddannelsesinstitutioner. De sproglige krav der stilles til uddannelsessøgende og samfundets stillingtagen til sproget gør, at mange som kunne ønske sig uddannelse bliver

tabt hen ad vejen; mange af dem har ingen muligheder for at blive optaget. Modsat bliver der ikke nogen steder stillet krav om grønlandskkundskaber, uanset af hvem.

Det er kutyme, at mange som kunne ønske sig en videregående uddannelse bare opgiver, fordi deres folkeskolekarakterer i dansk ikke opfylder kravene, eller fordi mange ikke tror på at de kan opfylde kravene, og derfor ikke går videre.

I dag stilles der almindeligvis ikke krav om kundskaber i grønlandsk, og en af hindringerne for dette kan være, at diskussioner om dette emne ofte bliver besværliggjort og at der ofte findes på forhindringer for at gennemføre det. Vi hører mange beretninger fra enkeltpersoner om sådanne problemer, og vi oplever situationer, hvor forskelsbehandling pga. sprog og begrænsninger af de sproglige muligheder tangerer tilsidesættelse af menneskerettighederne.

8. Det grønlandske sprog på arbejdspladsen

Selv om arbejdspladserne ansætter flere og flere grønlandssprogede medarbejdere, er det stadig almindeligt at alt foregår på dansk, fordi nogle ansatte ikke taler grønlandsk. Dette sker også i ansættelsessamtaler, på fællesmøder, i samtaler, når der gives information, i skrivelser, på møder, i ansættelseskontrakter mv. Derfor bliver ansatte bedømt ud fra deres dansk kundskaber i deres aktive deltagelse og videreudvikling på arbejdspladserne.

Således udelukkes de grønlandsktalende medarbejdere fra at udvikle et fagsprog på grønlandsk, eller grønlandssprogede medarbejdere tvinges til at skrive på dansk, fordi det det går hurtigere igennem systemet.

Man glemmer at det er gennem valget af sprog det afgøres, hvem der er vigtige og hvem der er plads til. Man tænker heller ikke over, at de ulige muligheder på grund af sprog påvirker samfundet og synet på dette og har konsekvenser. Det gældende syn ud fra folks sproglige kundskaber går ikke alene ud over enkeltpersoner, men har indflydelse på uddannelsessystemet og samfundet.

Disse tilsyneladende åbenlyse problemer kan føre til misforståelser, hvilke kan resultere i konflikter, sammenstød og skænderier på arbejdspladsen og sågar føre til tabuisering.

Grønlandere som ønsker at arbejde ud fra grønlandsk tankegang, grønlandere der har et dansk sprog, som ikke vil se vigtigheden af grønlandsk, og som ønsker om at fortsætte på dansk og andre imellem disse to – alle uden at forstå hinanden.

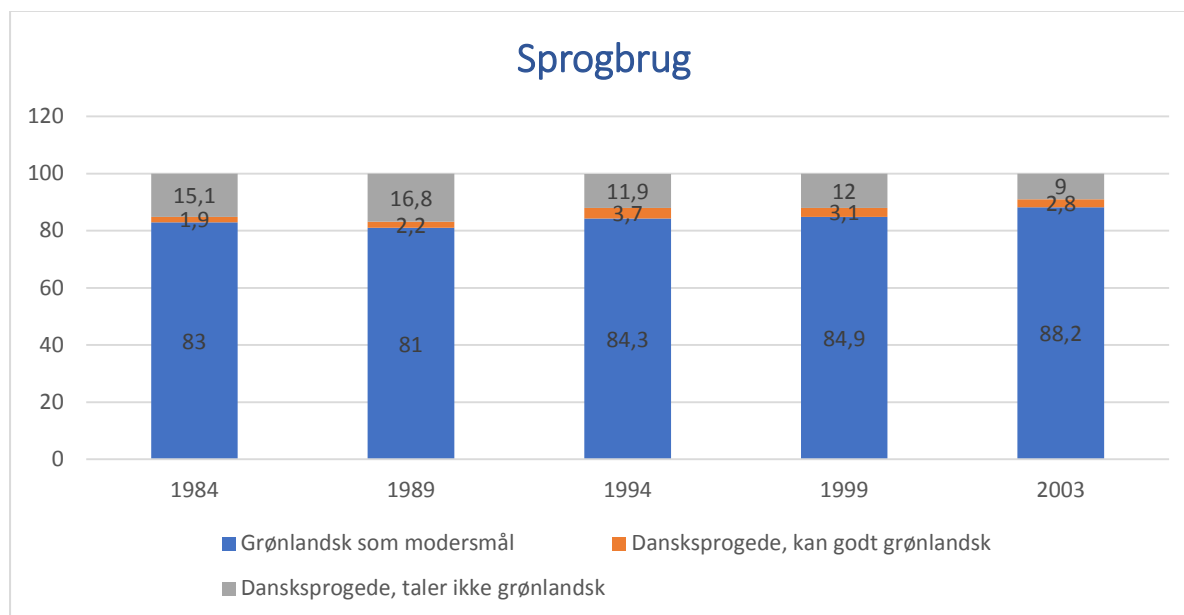
9. Administrativ forvaltning

Administrationen er grundlagt på det danske sprog. På offentlige arbejdspladser foregår alt efter dansk forvaltningstradition fordi det er mest effektivt, og fordi man er vant til den arbejdsform. Veluddannede grønlandere kan pålægges tolkeopgaver ved siden af deres arbejde, de kan have som opgave at skulle lære hjemmehørende og tilkaldte op, og udsættes derved for et større arbejdspress i forhold til deres dansktalende kollega, og dette uden at det kan mærkes på lønnen. Dette kan bevirke at grønlandske ansatte udelukkes fra, på trods af deres uddannelse og erfaringer, at være med til at påvirke udviklingen af landet og fremme deres egen kompetenceudvikling. Modsat bliver der ikke stillet krav til dansksprogede ansatte om, at de skal kunne landets officielle grønlandske sprog. Disse skævheder og uligheder træder tydeligt frem fører til frustrationer.

Figur 2 viser undersøgelser af sprogbrug gennemført hvert 4./5. år og her har indbyggere i Grønland angivet deres sprog. Selv om man kan stille spørgsmålstegn ved den anvendte undersøgelsesmetode (selvrapportering), kan man ud fra den stabilitet billedet viser, se at billedet ikke har ændret sig igennem ca. 20 år. Desuden kan man ud fra SLICA's undersøgelse fra 2006 konstatere, at mere end 85 % har angivet at kunne grønlandsk. Det vil sige, at langt den største del af befolkningen stadig har grønlandsk som modersmål, og at de fleste også taler dansk. Ud fra tallene kan man stille sig spørgsmålet:

Hvordan kan det være at disse tal der viser hvilket sprog de fleste taler, ikke tages alvorligt i uddannelsessystemet, i forvaltningen og andre steder i samfundet?

Figur 2

På videregående uddannelser og i stillinger i det offentlige stilles der krav om dansk kundskaber, modsat bliver der ikke stillet krav til tilkaldte og andre om grønlandsk kundskaber eller viden om samfundet.

Hvis man vil ændre kravene til tilkaldt arbejdskraft kan man starte med at stille krav om kendskab til fælles værdier i samfundet. Dette naturlige krav kan udformes så det med stor sandsynlighed vil være til gavn for tilkaldte, men også for hjemmehørende. Således kan vi reducere de kulturelle, sproglige og andre konfliktfyldte emner, og skabe et grundlag for bedre forståelse for hinanden.

10. Sproglig betinget forskelsbehandling

Selv om hjemmestyret blev indført i 1979, selv om fødestedskriteriet ophørte i 1990'erne, og selv om selvstyret blev indført i 2009 hersker der i dag, i 2017, stadig forskelsbehandling på grund af sprog.

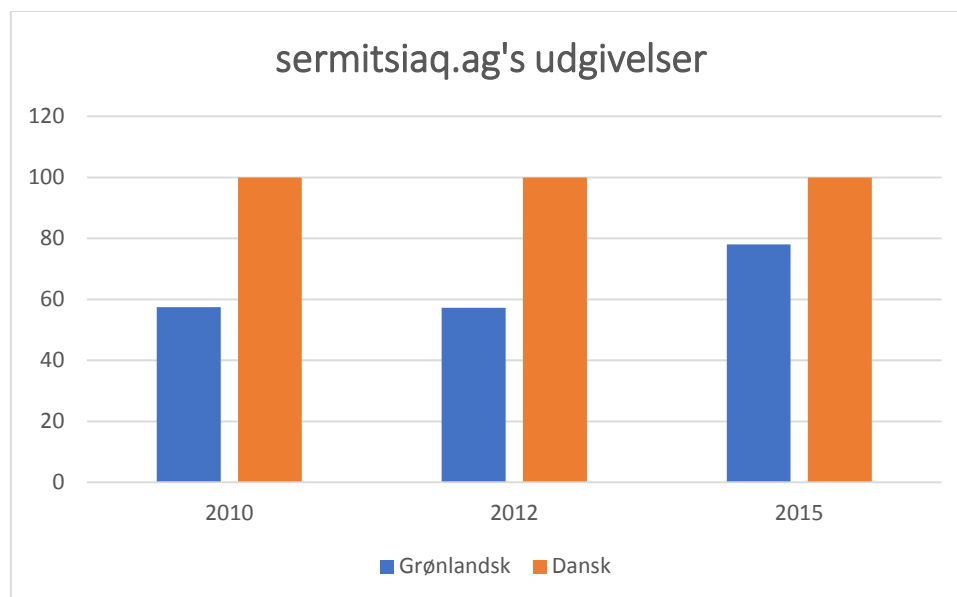
Som beskrevet ovenfor, er det bevist, at der udøves sproglig forskelsbehandling til ulempe for grønlandere. Dette er tydeligst i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Man kan stadig ikke optages på gymnasiet, hvis ikke man kan dansk, eller hvis man ikke har bestået danskprøven i folkeskolen. Som udelukkende dansksproget er det ikke nødvendigt at kunne grønlandsk, og der bliver ikke stillet krav herom. Desuden er der mulighed for som

dansksproget at få grønlandskundervisning i en særlig dansksproget klasse for dansksprogede. Men hvorfor har grønlandsksprogede ikke samme muligheder? Disse uligheder eksisterer i dag og anses for naturlige, men de er undertrykkende og forbigås i tavshed.

11. Sproget og medierne

Medierne og journalisterne som følger samfundets gang på tæt hold, har et stort ansvar for sproget. Nyhedssiden sermitsiaq.ag, som anses som det førende nyhedsmedie på nettet i Grønland og til dels KNR's net nyheder skrives på dansk og oversættes til grønlandsk. Vi kan ikke komme udenom at oversættelser er nødvendige, men uigennemtænkte oversættelser lavet i travlhed går mange gange ud over kvaliteten og kan være direkte misvisende og ukorrekte. Engang var journalistikken baseret ud fra det grønlandske sprog, tankegang/interesser, men i dag sker dette kun i meget begrænset omfang. Det er velkendt, at mange af sermitsiaq.ag's nyheder først udkommer på grønlandsk, når nyheden er blevet forældet. Det er ikke kun nyheder der bliver oversat, dette gør sig også gældende for trykte nyheder. Her er man ikke opmærksom på at mindst 85 % af befolkningen har grønlandsk som hovedsprog – og man gør ikke noget for det. Figuren nedenfor viser således, at nyheder på sermitsiaq.ag ikke bliver oversat til grønlandsk med det samme, og at de som udgangspunkt bliver skrevet på dansk først. Dette viser igen at der foregår en sproglig forskelsbehandling og at en del af befolkningen holdes udenfor. Dette er et indgreb mod retten til medbestemmelse, og viser at man er afskåret fra at følge med i nyhedsstrømmen hvis man ikke har danskundskaberne i orden.

Figur 3

Hvis man gerne vil følge med i hvad der rører sig nationalt og internationalt og ellers har et ønske om at deltage i udviklingen i Grønland, begrænses dette i mange tilfælde for den udelukkende grønlandssprogede. Når vigtige og nye informationer udkommer senere på grønlandsk, er dette et sprogligt tab.

Folk, der ellers gerne vil læse nyheder på grønlandsk, må ty til at læse de danske versioner, og dette har den konsekvens, at mange har vænnet sig til at læse al tekst på dansk. Dette svækker ikke kun demokratiet, men det svækker også det grønlandske sprog.

Modsat bliver dansksprogede grønlandere og udefrakommende medinddraget fuldtud, for alt hvad de skal læse bliver skrevet på dansk eller bliver oversat til dansk. For eksempel i radioaviserne, i undertekstningen af Qanoroq og i andre udsendelser og artikler fylder oversættelser rigtig meget. Dette er almindeligt accepteret og sådan prioriteres samfundets økonomiske midler.

Men bliver denne fremgangsmåde anset for retfærdig eller er det bare gammel vane? Man kan sige, at samfundet bruger rigtig mange penge på at give de dansksprogede mulighed for at følge med, og vi anser det for naturligt, men på den anden side giver vi ikke de samme muligheder til grønlandsktalende. Hvis medierne kørte mere på grønlandsk, ville det resultere i at flere ville ønske at lære grønlandsk. Ved indlæring af fremmedsprog fremmes viljen til at lære når man kan se nødvendigheden af det. Som det er i dag betyder det ikke, at man ikke kan følge med/bliver medinddraget, når man ikke kan grønlandsk.

For grønlandssprogede er det tankevækkende når man tænker på de manglende muligheder for at hente nyheder og ny viden, og hvor frustrerende det må være at være stillet i den situation.

12. Børn og sproget

Børn er fremtiden; den fremtid vores børn skal leve i. Hvordan vil vi have, at de skal leve og hvordan forbereder vi deres liv?

Sprogundervisningen har ikke kørt godt og velfungerende i mange år. Det gør sig gældende i samtlige sprogfag (grønlandsk, dansk og engelsk). I og med at eleverne ikke længere blev opdelt efter modersmål med indførelsen af Atuarfitsialak, startede dansk- og engelskundervisningen tre år tidligere, men kigger man på karaktererne har dette ikke fået den ønskede effekt (www.inerisaavik.gl).

Videnskaben siger, at hvis børn skal blive god til fremmedsprog, så skal de have en grundlæggende indføring og beskæftige sig ordentligt med deres eget modersmål, ligesom de kan opnå mere forståelse for forskellige dialekter, og derved opnå mere respekt for hinanden i samfundet.

I Island arbejder børnene med sprog og identitetsforståelse, dette for at styrke den nationale stolthed ved hjælp af kulturelle og historiske emner. I undervisningen af børn i Grønland kan man kigge nærmere på metoder og lærebøger; ved at nærlæse lærebøgernes kulturelle indhold og sproglige baggrund. Hvem er lærebøgerne tilegnet og er lærebøgerne blevet opdateret med den nyeste viden? Hvor stammer undervisningsmetoderne fra? Hvem opnår gode resultater i skolen og hvorfor?

I mange år har der været et stort behov for at forny og forbedre grønlandskundervisningen, men uden at man har kunnet realisere dette, selv om det ville have gavnet undervisningen i andre sprog og fag. Forældede undervisningsmaterialer, dårlig kvalitet, dårligt redigerede undervisningsbøger og forældede undervisningsmetoder gør sig desværre gældende endnu. Undervisningsmateriale til grønlandskundervisningen bør udvikles og tilrettelægges til nutidens børn. Det er tydeligt at børn har brug for at arbejde mere indgående med deres grønlandske sprog, så de kan blive stolte og finde værdier i sproget. Samtidig er det ønskeligt med en større indsigt i de forskellige dialekter, og dertil er der brug for en målrettet undervisningsmetode. Der ligger nemlig accept af identitet og respekt for hvor man kommer

fra så man kan rumme forskellighederne. Ved at arbejde med disse, vil børn blive i stand til at acceptere forskellige dialekter, og på den måde kan man forhindre nedgørelse og mobning pga. dialekter.

Det skal også i denne forbindelse nævnes, at der i pædagoguddannelsen mangler lærebøger og materiale om børnehavebørns sproglige udvikling.

Man kunne ønske sig en sammenhængende plan og strategi for sprogundervisning fra vuggestue til gymnasiet.

13. Sproget idag

Når man ser på hvordan sproget har det i dag, er det nødvendigt at se på hvad vi skal gøre for at rette op på tingene. Særligt når vi kigger på samfundsstrukturen som helhed, er det nødvendigt at planlægge med fremtiden for øje.

Der er mange opgaver der skal løses for at nå dertil at det grønlandske sprog kan bruges som det officielle sprog, ligesom vi er ved at åbne op for at kunne tale om de styrker og evner vi har i dag. Selv om der er mange ting der skal løses, og selv om der er mange uhensigtsmæssigheder som skal ordnes, er det nødvendigt at have forstået, at sprogets tilstand i dag bunder i hvordan vi har brugt og udviklet sproget igennem tiden; fra dengang undervisningen foregik på grønlandsk, da Atuagagdliutit begyndte at udkomme, fra vores digtsamlinger, litteratur, cd'er, film, fra opdragelsen og ikke mindst fra tiden, hvor der blev oversat verdens litteratur til i dag hvor man ved hjælp af computere kan arbejde med sprog. Alle disse nævnte ting har været med til at fasttømre og sikre det grønlandske sprog.

I vores moderne verden skal det grønlandske sprog videreudvikles, og det forpligter den enkelte, folket i fællesskab, selvstyrets og de private arbejdspladser mv., til at skulle tænke nyt. Sproget er jo også magt.

Alle i Grønland er forpligtiget til at videreudvikle sproget. Når vi til dagligt bruger det grønlandske sprog; i opdragelsen, i tekstning, i oversættelser eller i journalistikken, skal vi som det første styre hen imod at bruge grønlandsk, vi skal tale grønlandsk til fremmede og specielt til danske osv.

Det gælder om at kræve noget af sig selv, for forholdene i dag som vi måske er kritiske over for, ja dem har vi selv været med til at skabe. Derfor er det nødvendigt at ændre tankegang,

ligesom man har gjort det på Færøerne. Før i tiden lærte danskere der flyttede til Færøerne ikke færøsk, for det var ikke nødvendigt, men der forventes noget af de danskere der flytter til Færøerne i dag, man forventer nemlig, at de lærer færøsk. Hvis vi ønsker det samme i Grønland, må vi gøre noget ved det og realisere det.

14. Handlemuligheder

I mange folkeskoler bliver der idag udleveret iPad til eleverne. Mange har mobiltelefoner, og computere bliver brugt overalt. Teknologien er blevet en del af vores liv, og tendensen vil blive intensiveret fremover. Det er blevet forudsagt, at sproget sagtens kan følge med i denne teknologiske udvikling. Ved hjælp af teknologien kan man i dag gøre alt billigere og hurtigere. Det er også virkelig nødvendigt at kigge på i dag.

I dag kan man ved hjælp af teknologien lege med ord til gavn for indlæringen. Der er musik, film, grammatikprogrammer og andet som kan indføres i folkeskolerne. Der burde foregå rådslagning om sproget, men også om lærebogsmaterialer samt om de anvendte metoder, og dertil burde man finde finansiering. Eller også skal politikerne afsætte midler dertil, og eventuelt sende disse opgaver i udbud. Man kan overveje at starte med at sprede korte og letforståelige informationer ud til befolkningen. Disse kan være historiske emner, beretninger fra enkeltpersoner, fremstilling af videnskabelige opdagelser og visioner, desuden kan det være fremmedsprogsfremmende informationer, kortfilm mv.

15. Hvordan kan vi forbedre det grønlandske sprog?

15.1 Anbefalinger om sproget

Her er forslag til en handlingsplan for at opretholde og udvikle det grønlandske sprog. Anbefalingerne er målrettet til befolkningen i Grønland, uanset nationalitet. Det er nødvendigt at alle herboende er med til at fremme sproget, så det kan blive endnu mere stabilt. Indholdet i anbefalingerne er vigtige redskaber i et demokratisk samfund. Det

grønlandske sprog er det officielle sprog, ikke kun fordi det står skrevet i loven, men også fordi det er accepteret og dermed en forpligtigelse.

15.2 Børneinstitutioner og skoler

Alle børn skal kunne tale et varieret grønlandsk sprog, og her har forældre og pædagogiske medarbejdere ansvaret for handling og realisering. Det betyder ikke, at man skal forringe mulighederne for andre sprog, men det er vigtigt at holde fokus på en holdningsændring; det vil sige, at man som samfund og som verdensborgere, bliver opmærksomme på vigtigheden af sproget. Intet sprog er bedre end et andet, alle sprog kan læres, specielt fordi sproget er bundet til kultur, tankegang og forståelse. Det er medvirkende til den personlige udvikling, og derfor er målet at forbedre kvaliteten af grønlandskundervisningen. Hvis man kan få et stabilt og godt grønlandsk sprog i børnehaver, og man her har lært sig mange ord, vil det blive nemmere at fortsætte med det i folkeskolen.

Kvaliteten af grønlandskundervisningen må højnes snarest, det vil sige at kravene til undervisningen må være højere.

Elever som ikke taler grønlandsk skal tilbydes at lære at tale, skrive og bruge grønlandsk indenfor en given tid. Alle børn der starter i skole eller arbejdspladser skal kunne forstå grønlandsk for at kunne agere i sociale sammenhænge hvor end de måtte befinde sig. På den måde kan man afværge dobbeltarbejde, tolkning eller at alt foregår på dansk.

- [Holdningsændring](#)
- [Fremme af grønlandsk sprogbrug, og som gælder for enhver](#)

15.3 Uddannelser

Alene på grund af uddannelse ofrer vi mere eller mindre vort sprog. Dette kan forandres når uddannelsessteder i og arbejdstagere i Grønland bliver forpligtiget til at kunne grønlandsk eller som det samerne har gjort, præmiere dem. På den måde kan man også forandre synet på sprog.

Alle fra tømrelærlinge til gymnasieelever vil få mulighed for at lære grønlandsk i og med de har grønlandske lærere, hvad de jo også har ret til.

Som det er i dag er det svært at gøre noget, når bare én ikke kan grønlandsk, for så foregår alt på dansk. Problemet ligger i, at man tager udgangspunkt i dem der ikke kan grønlandsk, og derfor ofres de som ikke kan dansk.

Her er det vigtigt at nævne at journaliststuderende i langt højere grad burde øve sig i at lave journalistik på grønlandsk.

- Det grønlandske sprog skal være et krav, eller der skal gives goder til de som kan indtil dette bliver indfriet
- Journaliststuderende skal i langt højere grad øve sig i at lave journalistik på grønlandsk

15.4 Arbejdspladser

Der kan laves meget forskellige sprogpolitikker, alt efter hvad arbejdspladserne beskæftiger sig med, lovmæssigt er de ikke forpligtiget hertil, ligesom de ikke er forpligtiget til at være med til at udvikle det grønlandske sprog. Det lægger i dag langt større hindringer for de som gerne vil udvikle grønlandsk eller arbejde ud fra det grønlandske sprog, end de hidtil kendte begrænsninger. Det kan være belastende for grønlandsktalende medarbejdere og for de som serviceres.

Problemet er stort i dag, og det er ikke sundt for sproget og for arbejdspladsen. Her er det i forvejen et problem at være grønlandssproget. Man kan stille politiske og lovmæssige rammer for at modarbejde at arbejdspladser, myndigheder og andre i Grønland bliver ligeglade og negligerer det grønlandske sprog.

Der er flere ting man kan gøre, f.eks. kan man hente inspiration til hvordan problemet løses i Nunavut:

- Grønlandsktalende medarbejdere belønnes
- Medarbejdere der kan skrive dokumenter på grønlandsk belønnes
- Ovennævnte vil medvirke til, at ikke-grønlandsktalende personale vil ønske at lære grønlandsk indenfor og udenfor arbejdspladsen

15.5 I hjemmet

I børneopdragelsen skal man gøre mere for at børnene får et alsidigt grønlandsk sprog og er interesseret i det. Bøger på grønlandsk, sange, CD'er, TV, radio og lege kan bruges som let underholdning i forbindelse med læring/øvelser. Man kan lære grønlandsk ved at inddrage

børn eller gamle som taler grønlandsk, og som det vigtigste skal man være opmærksom på, at man ikke skal virke nedladende hvad angår hvilke sprog der tales, ej heller give andre mindreværdsfølelser. For at støtte pædagogikken i skolerne og på uddannelsesstederne, skal man være opmærksom på sine handlemåder og meningsytringer i hjemmet.

- Respekt for det grønlandske sprog, accept og realisering

15.6 Medier

Mediernes ringe brug af det grønlandske sprog fører til evig diskussion. Det er også forståeligt, fordi nyhederne og andet som tekstning, rapporter o. lign. først bliver skrevet på dansk. Medier har en utrolig stor indvirkning på enkeltpersoner og samfundet, når det drejer sig om forskellige synsvinkler, viden og sprog.

Hvis man ikke vil tabe de der gerne vil lære grønlandsk, og de der kan grønlandsk og vil læse grønlandsk, bliver man nødt til at melde klart ud om problemet og bruge medierne til at realisere landets officielle sprog.

- Medierne skal begynde at lave journalistik med udgangspunkt i grønlandsk
- Ved at prioritere grønlandske tekster, vil flere begynde at læse grønlandsk, og det har stor betydning for et stabilt grønlandsk sprog.

15.7 Tekstning, rapporter, meddelelser og andet

Selvom det overalt i Grønland burde være på sin plads at al tekstning, reklame og information bliver skrevet på landets eget sprog, bliver det meste tekstning og information skrevet på dansk. Dette resulterer i, at folk udefra begrænses i at lære grønlandsk, og det virker ikke opmuntrende på dem, som gerne vil køre tingene på grønlandsk.

- Tekstning, f.eks. i reklamer, informationer men også i forretninger, i offentlige rum skal også skrives på grønlandsk

15.8 I byen (udenfor hjemmet og arbejdspladsen)

Vi er opdraget til at indrette os efter omgivelserne og andre mennesker. Vi spekulerer ikke videre over det, men har bare fået det som vane. De grønlandsksprogede har dog et stort ansvar for at bruge grønlandsk og lære fra sig. Derfor skal grønlandsksprogede tale

grønlandsk til dansktalende grønlændere, ny tilflyttere og til andre der ikke har grønlandsk som sprog.

- At tale til/lære grønlandsk til nogen der ikke kan sproget

15.9 Andre bemærkninger

Foruden ovennævnte anbefalinger er det nødvendigt at tilrettelægge en sprogpolitik og lave undersøgelser om sproget. Det politiske mål er klart, men hvis man ikke undersøger om befolkningen, uddannelsessystemet og arbejdspladsernes realiserer politikken, så har vi ingen fakta. Derfor kan man f.eks. hvert femte år undersøge, om man arbejder hen imod målet eller om det omvendte gør sig gældende. For det andet kan man udvikle test på grønlandskkundskaberne på arbejdspladserne, og derfra beslutte om man skal begynde at bruge belønningsmetoder.

- Måltrettet planlægning for sproget
- Undersøgelser om sproget
- Udvikling af testning på grønlandske sprogevner

16. Kildehenvisning

Andersen, Thomas

- 1996: Rapport om den Sproglige Udvikling i Grønland 1984-1994. Grønlands Statistik
- 2001: Statistik og sprogpolitik. I: Sprogkonferences i Sisimiut.

Berthelsen, Christian:

- 2008: Ønsker om at lære dansk, historisk set. I: Tidsskriftet Grønland. Det Grønlandske Selskab.

Grosjean, Francois:

- 1982: Life with two languages. An introduction to bilingualism. Harvard University Press.

Langgård, Per:

- 2001b: Saperasi isumaqaleritsi – Grønlandsk domænevinding. Rapport til Sprogpolitisk referencegruppe præsenteret i november 2001.

Lidegaard, Mads:

- 1967: Grønlandske portrætter: Arnarsak, Tidsskriftet Grønland, 1967

Lidegaard, Mads:

- 1993: Grønlændernes kristning, Atuakkiorfik, 1993

Poppel, Birger:

- 2007: SLiCA's oplæg fra et seminar om sproglig integration i januar 2007

Forsoningskommissionens borgermødereferater

Grønlandsk-dansk selvstyrekommissions betænkning om selvtyre i Grønland, 2008

Inatsisartutlov nr. 7 af 19. maj 2010 om sprogpolitik

www.inerisaavik.gl

www.sermitsiaq.ag

www.knr.gl